

पश्चिमबङ्गालराज्ये केन्द्रीयान्वेषणविभागस्य अन्वेषणाभियानम्

हिमसंस्कृतवार्ताः 26 अगस्त। पश्चिमबङ्गालराज्ये केन्द्रीयान्वेषणविभागेन कोलकाता नगरे आर.जी. कर चिकित्सकीय महाविद्यालयस्य चिकित्सालयस्य प्रशिक्षु-महिलायाः हत्यायाः दुष्कर्मणः च प्रसङ्गे चिकित्सालयस्य वित्तीय-अनियमिततायाः आरोपानां सन्दर्भे गतप्रातः पञ्चदश-स्थानानि निरीक्षणानि। विभागस्य एकं दलं चिकित्सकीय-महाविद्यालयस्यास्य पूर्व-प्रधानाचार्ये तस्यावासे परिपृच्छां समाचरितवान्। अपरत्र नियुक्त-प्रधानाचार्येण उप-प्रधानाचार्येण च सह अन्यं एकं विशिष्टदलं परिपृच्छां कृतवान् इति। एतदतिरिच्य विभागस्य अन्यं दलं प्राध्यापकेण देबाशीष-सोमेन पूर्व-चिकित्सालयीय अधीक्षकेण उपप्रचार्येण च डॉ. सञ्जय वशिष्ठेन सह तेषाम् आवासे प्रश्नपृच्छा कुरुते।

राजस्थान-मध्यप्रदेश- महाराष्ट्र-गुजरात-सौराष्ट्र- कच्छ-क्षेत्रेषु महती वृष्टिः

हिमसंस्कृतवार्ताः 26 अगस्त। भारतर्तु-विज्ञान-विभागेन पूर्वानुमानितः यत् राजस्थान-मध्यप्रदेश-महाराष्ट्र-गुजरात-सौराष्ट्र-कच्छ-क्षेत्रेषु गतसायंकाले महत्यावृष्ट्यानुमानः उल्लेखितः। मेघालय-असम-राज्ययोः अपि अतिवृष्टिः सम्भावितास्ति। तत्रैव उत्तरप्रदेश-कर्णाटक-तेलङ्गाना-विदर्भ-मराठवाड़ा क्षेत्रेष्वपरि उच्चस्तरीया वृष्टिः प्रकल्पिता विभागेन।

महाराष्ट्र मंकी पॉक्स इति वानर-जनित-सङ्क्रमणं निराकर्तुं पुणे नगरे कार्यक्रमः

हिमसंस्कृतवार्ताः 26 अगस्त। महाराष्ट्र मंकी पॉक्स इति वानर-जनित-सङ्क्रमणं निराकर्तुं राज्यस्य स्वास्थ्यविभागः पुणे नगरे कार्यक्रमं आचरितम्। विगतेषु षट् दिनेषु पुणे विमान-पत्तने सिंगापुर दुबई नगराभ्यां समागतानाम् एकत्रिंशदुत्तर पञ्चशतं यात्रिणां परीक्षणं कृतम्। तेषु कोऽपि सङ्क्रमितः नैव प्राप्तः।

काश्मीरम् अरूणांचलप्रदेशं च समेत्य देशस्य प्रत्येकं भागेषु त्रिवर्णध्वज-यात्रायाः सुन्दराणि चित्राणि दृष्टिपथम् आगतानि-प्रधानमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ताः 26 अगस्त। प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी आकाशवाण्याः मन की बात कार्यक्रमे निज-विचारान् प्रकटितवान्। मासिक-रेडियो कार्यक्रमस्य एतत् त्रयोदशोत्तरैक-शत-तमं संस्करणम् अवर्तत। प्रधानमन्त्री अवोचत् यत् अन्तरिक्ष-क्षेत्रे समुन्त्या युवानः लाभान्विताः जाताः। अमुना उक्तं यत् देशे नैकानि तादृशानि कार्याणि जायन्ते यैः विकसित-भारतस्य आधारशिला सुदृढा भवति। अस्य मासस्य त्रयोविंशे दिने देशवासिभिः प्रथमः राष्ट्रियान्तरिक्ष-दिवसः चन्द्रयान-तृतीयस्य च उत्सवः आमनितः। श्रीमोदी अवोचत् यत् अस्मिन् वर्षे रक्तदुर्गात् विहिताह्वानस्य प्रभावः अपि जनेषु दृश्यते। सम्प्रति राजनीतौ युवानः बृहत्सङ्ख्यायां सक्रियाः जायन्ते। प्रतिगृहं त्रिवर्णध्वजाभियानस्य विषये प्रधानमन्त्री अवदत् यत् काश्मीरम् अरूणांचल प्रदेशं च समेत्य देशस्य प्रत्येकं भागेषु त्रिवर्णध्वज-यात्रायाः सुन्दराणि चित्राणि दृष्टिपथम् आगतानि। निज सम्बोधने प्रधानमन्त्रिणा असमस्य तिनसुकिया जनपदस्य बारेकुरी ग्रामस्योल्लेखः, मध्य प्रदेशस्य झबुआ जनपदस्य स्वच्छता कर्मिणां च उल्लेखो विहितः। सद्य एव आमनितस्य विश्वसंस्कृत-दिवसस्य विषये प्रवदन् प्रधानमन्त्री प्रोफेसर वायतिस-विनास इत्यस्य चर्चाम् अपि अकरोत्।

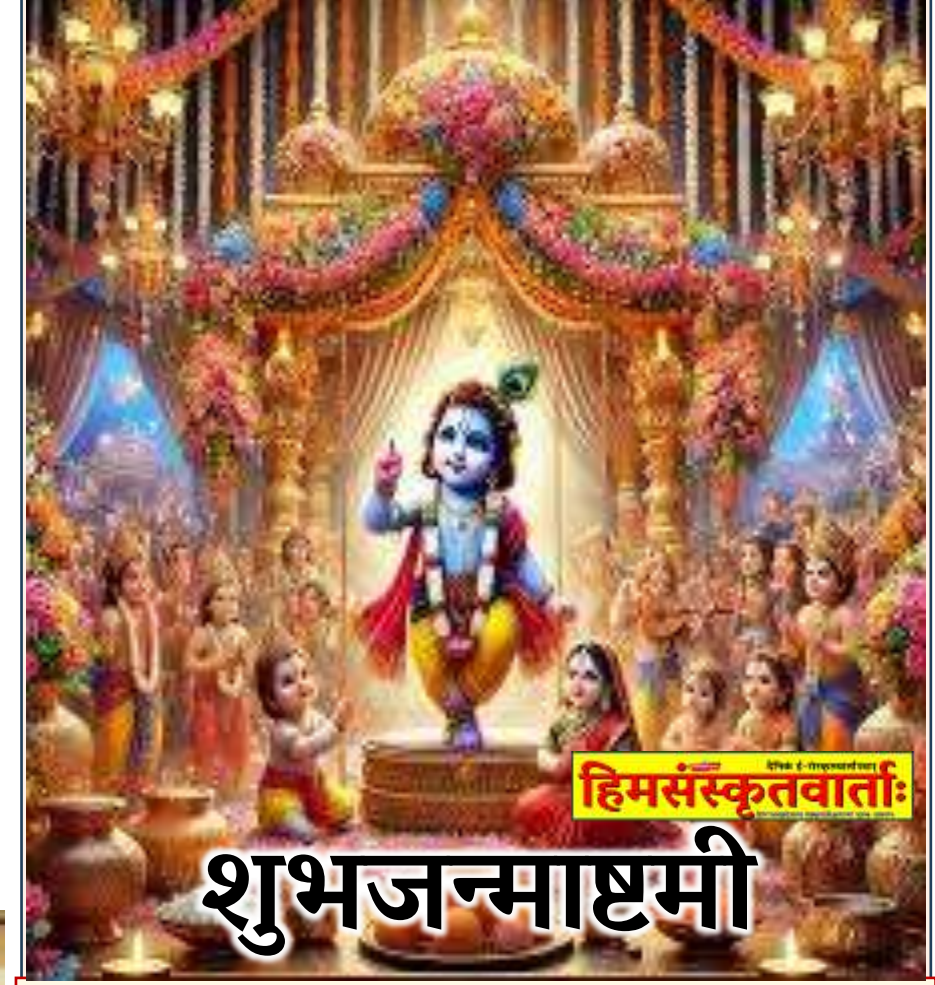
पैरिस नगरे आयोज्यमाणानां पैरालम्पिक-क्रीडाणां भारतीय-दलस्य समर्थनाय हैश टैग चीयर फॉर भारत इत्यस्याह्वानम् अपि प्रधानमन्त्री अकरोत्। आगामि दिनेषु जन्माष्टमी गणेश चतुर्थी ओणम मिलाद-उन-

नवी अथ तेलुगु भाषा दिवसेभ्यः प्रधानमन्त्रिणा देशवासिभ्यः शुभकामनाः प्रदत्ताः।

प्रधानमन्त्रिणा एकादशलक्षं लखपति दीदी इत्येताभ्यः प्रमाणपत्राणि वितरितानि

हिमसंस्कृतवार्ताः 26 अगस्त। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना गतदिने महाराष्ट्रस्य जलगाव-नगरे आयोजिते कार्यक्रमे एकादशलक्षं नूतनाभ्यः लखपति-दीदी इत्येताभ्यः प्रमाणपत्राणि वितरितानि। श्रीमोदी लखपति-दीदी इत्येतासां कृते पोषयत्, याः सद्यः एव एन्. डी. ए-प्रशासनस्य तृतीये कार्यकाले लखपति-दीदी इति पदम् प्राप्तवत्यः। प्रधानमन्त्रिणा ताभिः सह अपि संवादः कृतः। अवधेयं वर्तते यत् एताः लखपति-दीदी इति प्रतिवर्षं एकं लक्षरूप्यकाधिकं अर्जयन्ति। कार्यक्रमस्य समये, श्रीमोदी पञ्चशताधिकं द्वि-सहस्रकोटिरूप्यकाणां समुदाय-निवेश-कोषम् इति परिक्रमण-निधिं प्राकाशयत्, येन हि त्रि-सहस्राधिक-चतुर्लक्षम् स्वसहायता समूहानां प्रायः अष्ट-चत्वारिंशल्लक्षम् सदस्याः उपकृताः भविष्यन्ति। जनसमूहं सम्बोधयन्, प्रधानमन्त्री अवदत् यत्, गतदशवर्षेषु, एककोटि-महिलाः लखपति-दीदी इति अभवन्, केवलं मासद्वये एव एकादश लक्षम् लखपति-दीदी इति योजिताः। श्रीमोदी राजस्थानस्य जोधपुरं सम्प्राप्तः। तत्रासौ राजस्थानोच्चन्यायालयस्य पञ्चसप्ततितमस्य समारोहस्य समापनसत्रे मुख्यातिथित्वेन भागं ग्रहीतवान्। तत्र राजस्थानोच्चन्यायालयस्य सङ्ग्रहालयस्य उद्घाटनं कृतम्।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

अमेरिका-भारत-नागरिक परमाणु-वाणिज्य-विषये द्वैपाक्षिक-सम्मेलनस्य अध्यक्षताम् निभालितवान् केन्द्रीयमंत्री डा. जितेन्द्रसिंहः

हिमसंस्कृतवार्ताः 26 अगस्त। केन्द्रीयमंत्री डा. जितेन्द्रसिंहः नवदेहली नगरे अमेरिका-भारत-नागरिक परमाणु-वाणिज्य-विषये द्वैपाक्षिक-सम्मेलनस्य अध्यक्षताम् निभालितवान्। विज्ञान-प्रौद्योगिकी-मन्त्रालयः अद्य अवदत् यत् अस्यां सभायां विज्ञानं, प्रौद्योगिकी, स्वच्छ ऊर्जा इत्यादिषु महत्त्वपूर्णक्षेत्रेषु उभयो राष्ट्रयोः मध्ये प्रगाढः सहकारः प्रकाश्यते इति। सभायां डा. सिंहः अघोषयत् यत् गगनयान-अभियान-संस्थायाः एकः भारतीयः अन्तरिक्षयात्री अन्ताराष्ट्रिय-अन्तरिक्ष-केन्द्रे भागं ग्रहीतुं सज्जः अस्ति, अथ च भारत-अमेरिका-अन्तरिक्ष-सहयोगस्य महत्त्वपूर्णं सोपानम् अस्ति इति।

चिराग पासवानः लोक जनशक्ति पार्टी इत्यस्य अध्यक्षः निर्वाचितः

केन्द्रीय-मन्त्री चिराग पासवानः लोक जनशक्ति पार्टी इत्यस्य अध्यक्षः निर्वाचितः। असौ आगामि-पञ्चवर्षेभ्यः दलाध्यक्षः चितः। रांची नगरे एल.जे.पीति-दलस्य राष्ट्रीय-कार्य-कारिण्योपवेशने सर्वसम्मत्या अयं निर्णयः स्वीकृतः। अत्रान्तरे चिराग पासवानः अवोचत् यत् उपवेशने हरियाणा-जम्मू-कश्मीर-झारखण्ड-विधान-सभा-निर्वाचन-विषये अपि चर्चा अभवत्। अमुनोक्तं यत् झारखण्डे लोक जनशक्ति पार्टीति-दलं निजसहयोगिना भाजपा-दलेन सह एकाकि एव निर्वाचने प्रतिभागं करिष्यति।

टेलीग्रामअनुप्रयोगस्य निर्माता निगडनम् पावेल-ड्यूरोव इत्येषः गते दिने पेरिसनगरस्य ले बॉर्गेट-विमानपत्तनात् निगडितः

हिमसंस्कृतवार्ताः 26 अगस्त। प्रख्यातस्य सन्देशवाहकस्य टेलीग्रामइत्याख्यस्य अनुप्रयोगस्य संस्थापकः प्रमुख कार्यकारी अधिकारी च पावेल-ड्यूरोव इत्येषः गते दिने पेरिसनगरस्य ले बॉर्गेट-विमानपत्तनात् निगडितः। फ्रांसदेशीयैः अधिकारिभिः ख्यापितं यत् ड्यूरोव इत्येतस्य निगडनं तस्य तन्त्रांशस्य अपराधैः संवलितस्य प्रतिवेदनस्य अन्तर्गतं कृतम्। अयम् अनुप्रयोगः अपराधिक गतिविधीन् संवर्धयति इति।

हिमाचलमन्त्रिमण्डलस्य निर्णयः : निराश्रितेभ्यः बालेभ्यः मुख्यमंत्री सुखशिक्षायोजना

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः रविवारे शिमलायां सचिवालये राज्यमन्त्रिमण्डलस्य सभायाः अध्यक्षताम् अकरोत्। मन्त्रिमण्डलेन 'मुख्यमंत्री सुखशिक्षायोजना' कार्यान्वितुं निर्णयः कृतः। अस्याः योजनायाः उद्देश्यं विधवाभ्यः, निर्धनाभ्यः महिलाभ्यः, तलाकप्राप्तमहिलाभ्यः, दिव्याङ्गाः मातापितृभ्यां च स्वसन्ततिभ्यः पालनपोषणं, शिक्षां च प्रदातुं सहायतां प्रदातुं वर्तते। योजनायाः अन्तर्गतं पात्रबालानां कृते १८ वर्षपर्यन्तं तेषां शिक्षा, स्वास्थ्यं, पोषणस्य च आवश्यकतां पूरयितुं प्रतिमासं एकसहस्ररूप्यकाणां अनुदानं प्रदत्तं भविष्यति। एतस्य अतिरिक्तं योजनायाः अन्तर्गतं स्नातक- स्नातकोत्तर- व्यावसायिक- पाठ्यक्रमस्य शुल्कस्य, छात्रावासव्ययस्य च कृते आर्थिकसहायता अपि प्रदत्ता भविष्यति। सभायां 'राजीवगान्धी स्वरोजगारप्रारम्भयोजना- २०२३' इत्यस्य अन्तर्गतं ई-टैक्सी-क्रयणार्थं १० प्रतिशतं मार्जिनधनं निक्षेपयितुं, वित्तकोषेण ऋणांशस्य वितरणस्य अनन्तरं मासत्रयस्य अन्तः ५० प्रतिशतं अनुदानं दातुं च अनुमोदनं दत्तम्। योजनायाः सफलकार्यन्वयनं सुनिश्चित्य ऋणस्वीकृत्यर्थं यूकोबैङ्कं नोडलबैङ्करूपेण, हिमाचलप्रदेशराज्यसहकारीबैङ्कं, कांगड़ाकेन्द्रीयसहकारीबैङ्कं च प्राधान्यबैङ्करूपेण नामाङ्कितम् अस्ति। अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं लाभार्थिभ्यः प्रतिवर्षं ७.९ प्रतिशतं व्याजदरेण ऋणं प्रदत्तं भविष्यति। मन्त्रिमण्डलेन २०२३-२४ शैक्षणिकवर्षे नर्सरी, एलकेजी, यूकेजी इत्यत्र पूर्वमेव प्रवेशं प्राप्तानां बालकानां आयुः षड्मासानां शिथिलतायाः अनुमोदनं कृतम्। एतेन ते प्रथमश्रेणीपर्यन्तं अग्रिमेषु उच्चवर्गेषु प्रवेशं ग्रहीतुं शक्नुवन्ति।

पुलिसकर्मचारिणां कृते हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य बसयानेषु अपकर्षयात्रायाः मासिकशुल्के वृद्धिः

मन्त्रिमण्डलेन निरीक्षकपदं यावत् पुलिसकर्मचारिणां, जेलाधिकारिणां (जेलवार्डेनतः अराजपत्रित- पङ्क्तिकार्यकारी- कर्मचारिणां यावत्) हिमाचलप्रदेश- सचिवालयस्य सुरक्षारक्षकाणां च कृते हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य बसयानेषु अपकर्षयात्रायाः मासिकशुल्कं ११० रूप्यकात् ५०० रूप्यकाणि यावत् प्रतिमासं कर्तुं निश्चयं कृतम्।

अध्ययनम् आवश्यकम्

भारतीयप्रौद्योगिकीसंस्थानस्य मण्डी इत्यस्य विशेषज्ञः दीपकस्वामी पराशरस्य पर्वतस्य भग्नां निवारयितुं अत्र अध्ययनं करणीयम्। क्षरणस्य गतिः कः, तस्य समाधानं किं भवितुम् अर्हति इति अस्माभिः ज्ञातव्यम्। मृदा-जलयोः गहनं अध्ययनं कृत्वा एव अग्रे पदानि गृहीतुं

डाडासीबायां नूतनः पुलिसानुमंडलकार्यालयः

मन्त्रिमण्डलेन काङ्गड़ाजनपदस्य डाडासीबायां नूतनं उपमण्डल-पुलिस-कार्यालयम्, आलमपुरे च पुलिस-केन्द्रं स्थापयितुम् अपि च संसारपुर-टेरेस-मोइन-पुलिसकेन्द्रं च पुलिस-स्थानकेषु उन्नयनं करणीयम् इति निर्णयः कृतः। एतेषां कार्यालयानां सुचारुरूपेण कार्यानुष्ठानार्थम् आवश्यकपदानां निर्माणमपि मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदितम्। सभायां काङ्गड़ामण्डलस्य देहरायां जलशक्तिविभागस्य नूतनं वृत्तं उद्घाटयितुं तस्य सुचारुसञ्चालनार्थं आवश्यकपदानि निर्माय पूरयितुं च अनुमोदनं दत्तम्।

ऊनायां लोकनिर्माणविभागस्य नूतनम् उपविभागम् उद्घाटयितुम् अनुमोदनम्

एतदतिरिक्तं ऊनाजनपदस्य हरोलीविधानसभाक्षेत्रस्य खड्डु इत्यत्र जलशक्तिविभागस्य नूतनं उपमण्डलं निर्माय तस्य सुचारुसञ्चालनार्थं आवश्यकपदानि निर्माय पूरयितुं च अनुमोदनं दत्तम्। ऊना-मण्डलस्य हरोलीक्षेत्रस्य खड्डु इत्यत्र हिमाचल-प्रदेश-लोकनिर्माण-विभागस्य नूतनं उपमण्डलम् उद्घाटयितुम्, आवश्यक-पदानां निर्माणाय, पूरयितुं च अनुमोदनं दत्तम्। शिमलानगरस्य कोटखाई-गुम्माक्षेत्रस्य उबादेशे अग्नि-शामककेन्द्र-उद्घाटनं, आवश्यकपदानां निर्माणं, पूरणं च मन्त्रिमण्डलेन अनुमोदितम्। मन्त्रिमण्डलेन जिला सिरमौरस्य नाहनस्य डॉ. यशवन्तसिंहपरमार शासकीयचिकित्सा महाविद्यालयस्य ईएनटी-मनोचिकित्साविभागे सहायकाचार्यस्य एकैकं पदं पूरयितुम् अनुमोदनं कृतम्। अस्य अतिरिक्तं रोगिणां सुविधायै इन्दिरागान्धी मेडिकल कॉलेज, शिमला, अटल सुपर स्पेशलिटी मेडिकल इन्स्टिट्यूट, चमियाना, डॉ. राधाकृष्णन शासकीय मेडिकल कॉलेज, हमीरपुरं च इत्येतेषां कृते त्रीणि टेस्ला एमआरआई-यन्त्राणां क्रयणस्य अनुमतिः दत्ता। अटलसुपर स्पेशलिटी मेडिकल इन्स्टिट्यूट, चमियाना तथा इन्दिरा गान्धी मेडिकल कॉलेज, शिमला इत्यत्र आपत्कालीनसेवानां कृते विद्युत्वाहनद्वयं क्रेतुम् अपि निर्णयः कृतः। मन्त्रिमण्डलेन मुक्तविद्युत्प्रायल्टीस्लैब-इत्यस्य न्यूनतायाः समीक्षा अपि क्रमशः २० प्रतिशतं, ३० प्रतिशतं, ४० प्रतिशतं च १२ प्रतिशतं, १८ प्रतिशतं, ३० प्रतिशतं च कृत्वा विद्युत्क्षेत्रस्य उद्यमिभ्यः आश्रयं प्रदत्तम्।

मणिमहेशयात्राः जन्माष्टमीदिने प्रातः ३:४० तः अपराह्न २:२० पर्यन्तम् स्नानस्य वेला

हिमसंस्कृतवार्ता: - चम्बा। उत्तरभारतस्य प्रसिद्धायां मणिमहेशयात्रायां जन्माष्टमीपर्वणि डलसरोवरे पवित्रस्नानस्य शुभसमयः दशघण्टाचत्वारिंशन्मिषपर्यन्तं स्थास्यति। अस्मिन् काले डलसरोवरे विश्वासस्य स्नानं शुभं फलप्रदं च भविष्यति। लघुस्नानस्य (छोटे नहौण) शुभसमयः २६ अगस्तदिनाङ्के प्रातः ३:४० वादनतः अपराह्णे २:२० वादनपर्यन्तं भविष्यति। परन्तु मणिमहेशयात्रायां जन्माष्टमी-पवित्रस्नानार्थं भक्तानां भरमौरनगरं निरन्तरं गमनस्य प्रक्रिया प्रचलति। उल्लेखनीयं यत् प्रसिद्धा मणिमहेशयात्रा आधिकारिकतया २६ अगस्ततः आरभ्यते। परन्तु डलसरोवरं प्रति यात्रिकाणां गमनम् मई मासात् एव आरब्धम् आसीत्। अगस्तमासे अपि अधुना पर्यन्तम् सहस्रशः भक्ताः डलसरोवरं प्राप्य श्रद्धायाः स्नानं कृतवन्तः। जन्माष्टमीपर्वणः शुभसमये डलसरोवरे स्नानस्य शास्त्रेषु विशेषं महत्त्वं वर्तते। समीपस्थस्य जम्मू-कश्मीरराज्यस्य अतिरिक्तं स्थानीयजनाः अपि अस्मिन् शुभसमये डलसरोवरे विश्वासस्य स्नानं गृह्णन्ति। कार्यवाहक एडीएम भरमौरं कुलवीरसिंहराणा अवदत् यत् स्थानीयैः पंडितैः संपर्कं कृत्वा न्यासेन प्रशासनेन च भक्तानां कृते जन्माष्टमीपर्वणः राधाष्टमी पर्वणः च शुभसमयः प्रसारितः। अपरपक्षे राधाष्टमी इत्यस्य पवित्रस्नानं १० सितम्बर दिनाङ्के रात्रौ ११:३३ वादनतः ११ सितम्बर दिनाङ्के अपराह्णे २:२० वादनपर्यन्तं भविष्यति। कुलवीरसिंहराणा इत्यनेन उक्तं यत् जन्माष्टमी-पवित्रस्नानार्थं डलसरोवरसहितयात्रायाः विभिन्नेषु चरणेषु सर्वाः सज्जताः सम्पन्नाः सन्ति। शनिवासरे सायं विभिन्नविभागानाम् अधिकारिभिः सह सज्जतायाः विषये समीक्षासभा अपि आयोजिता। सः अवदत् यत् जन्माष्टमीदिने डलसरोवरे स्नानं कुर्वतां भक्तानां संख्या पूर्ववर्षेभ्यः अपेक्षया अस्मिन् वर्षे अधिका भविष्यति इति अपेक्षा अस्ति। जन्माष्टमी- शुभकाले स्नानस्य पूर्वाभिलेखाः अस्मिन् वर्षे भग्नाः भवेयुः इति सः अवदत्। सः अवदत् यत् प्रशासनं मणिमहेशमन्दिरन्यासं च भक्तानां कृते उत्तमसुविधाः प्रदातुं सर्वप्रयत्नाः क्रियन्ते, तदर्थं च सर्वसम्भवानि पदानि क्रियन्ते।

वृष्टेः अनन्तरं पराशरपर्वतेषु विदीर्णता, बागी-उपनदेन पुनः उग्ररूपं दर्शितम्, ग्रामजनाः भयभीताः अभवन्

हिमसंस्कृतवार्ता: - मण्डी। उत्तरशालक्षेत्रस्य पराशरपर्वतेषु बृहदविदीर्णतायाः कारणात् पतनस्य संकटः वर्धितः। एतत् दशकशः ग्रामेभ्यः त्रासः जातः। गतदिनेषु अतिवृष्ट्या एतेषां पर्वतानां मृत्तिका अपि स्वलितुम् आरब्धा। अस्य कारणात् पर्वतस्य उपरि गभीराः दीर्घाः च भग्नाः निर्मिताः सन्ति। इदानीं शनिवासरे बागी-नालिकायां मलिनावशेषैः सह जलप्लावनस्य भयंकरं रूपं दृश्यते। एतस्मात् ग्रामजनाः भीताः सन्ति। परन्तु अस्य जलप्रलयस्य कारणेन प्राणहानिः न अभवत्। उत्तरशालस्य पराशरप्रदेशः समन्ततः पर्वतैः परितः अस्ति। अत्र प्रायः ओरोग्राफिक प्रभावेण मेघाः स्फुटन्ति। बहुवर्षेभ्यः मेघविस्फोटघटनानां कारणात् पराशरपर्वतेषु निरन्तरं भूस्खलनं भवति। कदापि विनाशं कर्तुं शक्नोति। अत्रत्याः मलिनावशेषं मेघस्य विस्फोटानन्तरं बागीग्रामं प्राप्य विनाशं जनयति। अत्र कोटरोपीसदृशी स्थितिः उत्पद्यते। सम्प्रति समीपे निवसन्तः जनाः सचेष्टिताः सन्ति। पराशर-ऋषिः पराशरस्य तीर्थं, प्राचीनं सरोवरं च अस्ति। अतः कोटि-कोटिजनानाम् अस्मिन् धर्मस्थाने श्रद्धा वर्तते। विगतेषु वर्षेषु मेघविस्फोटानन्तरं पराशरसरोवरात् प्रायः ५०० मीटरदूरे स्थिते स्थाने बागीक्षेत्रं प्रति निरन्तरं भूस्खलनं भवति। अपरतः शैगलीपंचायतस्य उपप्रमुखः छपेरामः, टिहरीपंचायतस्य प्रमुखा भागदासी, उपप्रमुख नरोत्तमठाकुरः, कटौलायाः प्रमुखा जयवंती ठाकुर, उपप्रमुख शिवचंदठाकुरः, भीमसेनः च अकथयन् यत् सर्वकारेण प्रशासनेन एतदर्थं काले सति उचितपदानि कर्तव्यानि। यत्र विधायकः पूर्णचन्द ठाकुरः वदति यत् पराशरे निरन्तरं भूस्खलनं भवति। सः अत्र समस्यायाः विषये विधानसभायाम् अपि सूचनां दत्तवान् आसीत्, परन्तु सर्वकारेण अद्यापि किमपि न कृतम्।

कमलानेहरुविद्यालये संस्कृतसप्ताह-महोत्सवस्य समापनं सफलतापूर्वकम् अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. कारुलाल कलामोहनजमडा (जावरा) मध्यप्रदेशः।

रतलामजनपदे जावरानगरे कमलानेहरुविद्यालये संस्कृतसप्ताहमहोत्सवस्य समापनं सफलतापूर्वकम् अभवत्। श्रावणीपूर्णिमायाः दिवसः अर्थात् रक्षाबंधनम् "विश्वसंस्कृतदिवस-" रूपेण प्रसिद्धः वर्तते। विद्यालयस्य संस्कृतविभागः अवसरेऽस्मिन् संस्कृतसप्ताहम् आचारितवान्। मध्यप्रदेशस्य शासकीय- कमलानेहरु- कन्या- उच्चतर- माध्यमिक- विद्यालय- जावरानगर- जिलारतलामद्वारा संस्कृतसप्ताहोपलक्ष्ये दिवसानुसारं विविधकार्यक्रमाणामां योजनं कृतवान्। तेषु नाट्यम्, श्लोकः पाठम्, संस्कृतगीतम्, संस्कृतव्याख्यानम्, उद्घाटनमेव च समापनकार्यक्रमः सम्मिलिताः सन्ति। संस्कृतसप्ताहस्य समापनकार्यक्रमः अद्य सभागृहे आयोजितः। दीपप्रज्वलन कार्यक्रमः आरम्भः अभवत्।

क्रमेऽस्मिन् विद्यालयस्य छात्राः संस्कृतलघुनाटिकायाः मञ्चनं कृतवन्तः। कार्यक्रमे अपि श्लोकगायनप्रतियोगिता, श्लोकलेखनप्रतियोगिता च आयोजिता अभवत्। तेन सह संस्कृतचित्रं, चंद्रयानविषयसम्बद्धं विज्ञान-प्रदर्शनं च छात्राणां कृते प्रदर्शितम्। एतद्विषये प्रश्नोत्तरी अपि सम्पन्ना अभवत्। कार्यक्रमस्य मुख्यातिथिना प्राचार्यमहोदयः राजारामशिन्देद्वारा विहिता। विद्यालयस्य प्राचार्यः राजारामशिन्देः मुख्यातिथिरूपेण कार्यक्रमे उपस्थितः सन् संस्कृते एव अस्माकं मूलः इति उक्तवान्। वयं कदापि अस्माकं मूलतः विरक्ताः भवितुम् न शक्नुमः। संस्कृतविभागाध्यक्षः श्रीमती चन्द्रकला यादवः अवदत्- "भारतस्य प्रतिष्ठायां संस्कृतस्य संस्कृतेः च अतिमहत्त्वं वर्तते।" मुख्यवक्त्ररूपेण प्राचार्यः एवं अन्यैः अतिथिभिस्सह विद्यालयस्य सर्वे शिक्षकाः शिक्षिकाः च उपस्थिताः आसन्। कार्यक्रमस्य सञ्चालनम् आंग्लभाषायाः शिक्षक-प्रशिक्षकः डॉ. कारुलालकलामोहनजमडा, प्रास्ताविकं संस्कृतशिक्षिका टीना गुप्ताः च, धन्यवादज्ञापनं प्रेमलता मेहता च कृतवन्तः। तदनन्तरं कार्यक्रमे सहभागिनां छात्राणां कृते प्रमाणपत्राणि वितरितानि अभवन्।

संस्कृतशिक्षासचिवः दीपक गैरोलाः ब्रिगेडियर- विद्याधर- जुयालसंस्कृतविद्यालयस्य पौडीमण्डलस्य व्यवस्थां दृष्ट्वा सन्तोषं प्रकटितवान्

हिमसंस्कृतवार्ता: 26 अगस्त। रविवारे उत्तराखण्डसर्वकारस्य संस्कृतशिक्षासचिवः दीपक गैरोलाः कोटविकासखण्डे स्थितस्य ब्रिगेडियर- विद्याधर- जुयालसंस्कृतविद्यालयस्य पौडीमण्डलस्य भ्रमणकाले निरीक्षणं कृत्वा सुन्दरं वातावरणं, पर्याप्तं भौतिकसंसाधनानाम्, अधुनापर्यन्तं विद्यालयस्य परिणामानि विदित्वा प्रसन्नता प्रकटितम्। उक्तं यत् संस्कृतस्य संरक्षणं संवर्धनञ्च सर्वकारस्य मुख्योद्देश्यं वर्तते, यस्मिन् सर्वेषु सार्वजनिकस्थानेषु संस्कृतनामपट्टिकाः स्थापिताः भविष्यन्ति, पौरोहित्यादिव्यावसायिकपाठ्यक्रमाः आरभ्यन्ते, वैदिकगणितादिकं विषयाः पाठ्यक्रमे समाविष्टाः भविष्यन्ति येन छात्राः प्रत्येकं क्षेत्रे गन्तुं शक्नुवन्ति। वयं शिक्षकानां सुरक्षितभविष्यस्य कृते अपि सर्वप्रयत्नाः करिष्यामः। विद्यालयस्य प्राधाचार्यः अनसुयाप्रसादसुन्दरियालः इत्यनेन उक्तं यत् अद्यत्वे अस्य विद्यालयस्य छात्राः विभिन्नक्षेत्रेषु सेवां प्रदास्यन्ति, कार्यक्रमे उपस्थिताः राष्ट्रीय उद्यानमण्डलस्य निदेशकः विरेन्द्र जुयालः कथितं यत् मम् विश्वासोयं दीपक गैरोलाः सदृश महोदयः, समर्पिताः जनाः संस्कृतस्य पीडां अवगत्य तत् अग्रे नेतुं कार्यं करिष्यन्ति। अस्मिन् अवसरे आचार्य नवीन ममगाई, अनूप कुकरेती इत्यादयः सचिवाय संस्कृतशिक्षकाणां समक्षं विद्यमानानां विभिन्नानां समस्यानां विषये सूचनां दत्तवान्, यस्मिन् विषये गैरोला महोदयः सकारात्मकरूपेण आश्वासनं दत्तवान् यत् शीघ्रमेव तासां समस्यानां समाधानं करिष्यामः। कार्यक्रमेऽस्मिन् सहायकनिदेशकः मनोजसेमल्टीः, अनूप कुकरेती, ईशानः, नीरजः, आशीषः, अंकितः कमलदीपः सहितं सर्वे छात्राः उपस्थिताः आसन्।

आयुर्वेदस्य भाषा संस्कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- आचार्यः

दिवाकरमणित्रिपाठी, गोण्डा 26 अगस्त।

अद्य अस्माकं एस.सी.पी.एम. गोण्डानगरस्य आयुर्वेदिक- चिकित्सा-महाविद्यालयेन संस्कृत- सप्ताह- कार्यक्रमस्य अन्तर्गतं पूर्ण-उत्साहेन संस्कृत-दिवस-कार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। कार्यक्रमस्य शुभारम्भः चिकित्सा-महाविद्यालयस्य संस्कृतप्राध्यापकः आचार्यः दिवाकरमणित्रिपाठिना सरस्वतिमातुः पुरतः दीपं प्रज्वाल्य पुष्पं समर्प्य च वैदिकमङ्गलाचरणैः कृतः। संहितासिद्धान्त एवं संस्कृतविभागस्य प्राध्यापिकया चिथिरा वी बाबूमहोदयया मञ्चसञ्चालनं कृतम्। महाविद्यालयस्य छात्रेण ज्ञानेन्द्रेण सरस्वतिमातुः वन्दना कृता। उक्त संस्कृतदिवसस्य कार्यक्रमः एस.सी.पी.एम. सेवा एवं चिकित्सा-संस्थानस्य अध्यक्षः- आदरणीयः- डॉ. ओ. एन. पाण्डेयः, सहाध्यक्षा अलका पाण्डेय, कार्यक्रमस्य मुख्यातिथिः शासकीयायुर्वेद- चिकित्सा-महाविद्यालय- लखनऊ इत्यस्य प्रो. डॉ. सुरेशकुमारस्य च पूतसान्निध्ये समाचरितः। उक्ते कार्यक्रमे एस.सी.पी.एम. आयुर्वेदिक चिकित्सा महाविद्यालयस्य निदेशकः आदरणीयः अजिताभदूबे, प्रशासकः धीरज दूबे चेतनयोः भाषणं पार्थेयरूपेण आशीर्वादः अपि प्राप्तः।

एस.सी.पी.एम. आयुर्वेदिक चिकित्सा महाविद्यालयस्य प्राचार्यः डॉ. सिम्पल चौहानः देवीसरस्वत्याः चित्रे माल्यार्पणं कृत्वा संस्कृतभाषायाः महत्त्वं च प्रकाशितवान्। एवं प्रकारेण विशेषकार्यक्रमस्य अन्तर्गतं B.A.M.S. प्रथमवर्षस्य छात्रैः अष्टाङ्गहृदयस्य सामूहिकपाठः B.A.M.S. इत्यस्य सर्वैः छात्रैः कृतः, अन्यैः छात्रैः चापि संस्कृतगीतैः, महेश्वरसूत्रगीतैः शिवताण्डवस्तोत्रैः च अद्भुतानि नृत्यानि प्रदर्शितानि। B.A.M.S. इत्यस्य द्वितीयवर्षस्य छात्रैः लोभाविष्टचक्रधर-कथानाटकस्य मञ्चनं कृतम्। संहितासिद्धान्त एवं संस्कृतविभागप्रमुखसहिताः महाविद्यालयस्य सर्वे प्राध्यापकाः प्राध्यापिकाः अथ च महाविद्यालयस्य सर्वे छात्राः च कार्यक्रमे उपस्थिताः आसन्।

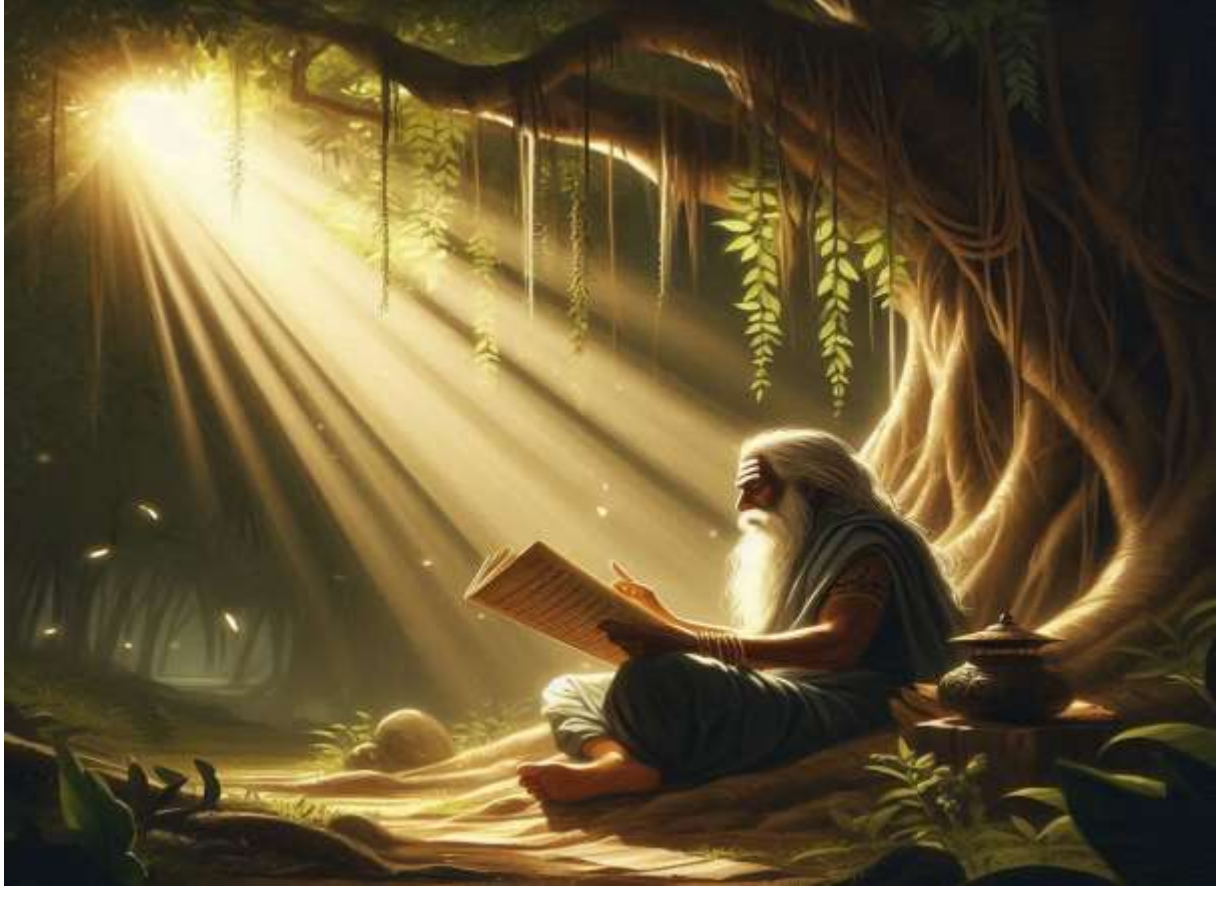
पंजाबप्रदेशे संस्कृतभाषायाः प्रचारार्थं नभानगरे संगोष्ठ्याः आयोजनं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता: 26 अगस्त जगदीश डाभी। नाभा नगरे जनपदाध्यक्षः श्री निगमस्वरूपमहोदयस्याध्यक्षतायां दयानन्दपब्लिकस्कूलपाण्डुसरे नगर संगोष्ठी सम्पन्ना जाता। यस्मिन् पञ्जाब प्रान्तस्य प्रान्त- मन्त्री श्रीमन् संजीवश्रीवास्तवमहोदयेन संस्कृतभारत्याः परिचयः दत्तः तथा तस्य प्रकल्पानां विषये प्रबोधनं कारितम्। डॉ. उदयनः प्रान्त-संपर्क-प्रमुख महोदयेन 'संस्कृतं किमर्थम् आवश्यकम्' अस्मिन् विषये बोधितम्। प्रान्तसहमन्त्री अजय-आर्यः महोदयेन वर्तमाने नाभा नगरे संस्कृतभारत्याः प्रचल्यमानां कार्याणां विस्तारपूर्वकं वर्णनं कृतम्। वर्तमाने त्रिषु विद्यालयेषु शिबिराणि प्रचल्यमानानि सन्ति। एकं शिबिरं प्रातःदयानन्द-पब्लिक-विद्यालय-पाण्डुसरे ७:३० तः ८:३० वादन पर्यन्तं चलति। द्वितीयं शिबिरं भाई-काह-सिंह राजकीय-सिनियर-स्कैन्ड्री-स्मार्ट-कन्या-विद्यालय नाभायां ९:०० तः ११:०० वादन पर्यन्तं चलति। तृतीयं शिबिरं राजकीय-मॉडल-हाई-विद्यालय-नाभायां १२:०० तः ०१:३० पर्यन्तं चलति। यस्मिन् महोदयेन नाभा नगराय आगतः नूतनस्य विस्तारकस्य श्रीमन् मनीष महोदयस्य परिचयः तत्रत्यैः सामाजिक-जनैः सह कारितः। एवमागामी बुधवासरात् सांयकालात् पञ्चवादिनात् षड्वादन-पर्यन्तम् एकस्य सामाजिक शिबिरस्य घोषणा जाता। एतत् शिबिरं दयानन्द पब्लिक विद्यालय पाण्डुसरे भविष्यति। एतानि सर्वाणि शिबिराणि नाभा नगर विस्तारकः मनीष महोदयेन द्वारा संचालमानानि सन्ति। अस्यां गोष्ठ्याम् २५ संस्कृतनुरागिनाः आगताः। जलपानस्य व्यवस्था दयानन्द पब्लिक विद्यालयस्य प्रचायेण कृतम्। गोष्ठ्यां गिरधारी लाल महोदयः, नगरसहसंयोजकः मोहितमहोदयः, अनिल महोदयः नगरव्यवस्थाप्रमुखः, दयानन्द विद्यालयस्य प्रधानाचार्यः श्रीमन्सुभाषमहोदयः, श्रीमन्सोमनाथशर्मा महोदयः, चन्द्रशेखरमहोदयः, दीपकमहोदयः, अर्शदीपमहोदयः, आयुर्वेदाचार्यगगनदीप महोदयः आदयः संस्कृतप्रेमीजनाः भागं गृहीतवन्तः।

संस्कृतविद्यास्थानानि- १५ अथर्ववेदसंहिता

अथर्ववेदः चतुर्षु वेदेषु अर्वाचीनतमः इति पाश्चात्याः। तथापि भगवता व्यासेन एकस्यैव वेदस्य चतुर्धा विभाजनं कृत्वा एकैकः भागः स्वशिष्येभ्यः दत्तः इति श्रूयते। अतः अथर्ववेदः अर्वाचीनः इति मतं भारतीयैः नाङ्गीक्रियते। अस्मिन् वेदे २० काण्डानि, ३६ प्रपाठकाः, ७३० सूक्तानि, ५९८७ मन्त्राश्च सन्ति। काण्डानां विभाजनं विषयानुसारम् अथवा द्रष्टुः ऋषेः अनुसारं न कृतम् अपि तु सूक्तानां मन्त्रसङ्ख्यानुसारं कृतम्। प्रथमतः सप्तमकाण्डपर्यन्तं लघुसूक्तानि सन्ति। उदाहरणार्थं प्रथमे काण्डे चतुर्मात्रात्मकानि सूक्तानि, द्वितीये पञ्चमन्त्रात्मकानि एवं रचना दृश्यते। अष्टमतः द्वादशपर्यन्तं विभिन्नविषयाणां दीर्घसूक्तानां सङ्ग्रहः। पुनः त्रयोदशतः विंशतितमकाण्डपर्यन्तं दीर्घसूक्तानि तथापि विषयस्य एकरूपता दृश्यते।

अथर्ववेदस्य नामानि-

१) अथर्ववेदः- निरुक्तमते अथर्वशब्दः गत्यर्थकात् थर्व-धातोः उत्पन्नः। (थर्वतिश्वरतिकर्मा, तत्प्रतिषेधः। अथर्वाणोऽथर्वणवन्तः।) अर्थात् यस्मिन् वेदे चित्तवृत्तिनिरोधात् मनसः स्थिरीकरणस्य उपदेशः दत्तः अस्ति सः अथर्ववेदः। पाणिनीयधातुपाठे थुर्वी (थूर्व) इति हिंसार्थः धातुः। तस्यैव थर्व इति रूपान्तरं भूत्वा तस्मात् अथर्वशब्दः उत्पन्नः इति केचन। सर्वविधायाः ऐहिक- आमुष्मिक- हिंसायाः निराकरणं अस्मात् वेदात् भवति इत्यतः एतस्य अथर्ववेदः इति नाम। अथर्ववेदस्य ५९८७ मन्त्रेषु २७९९ मन्त्राणां तथा २२० सूक्तानां द्रष्टा अथर्वा ऋषिः अस्ति अनेनापि कारणेन एषः अथर्ववेदः।

२) अथर्वाङ्गिरसः- एषः सामासिकशब्दः महाभारते मनुयाज्ञवल्क्यौशनसस्मृतिषु स्वयं चाथर्ववेदेऽपि दृग्गोचरो

भवति। अङ्गिराः नामकः अन्यः ऋषिरपि एतस्य वेदस्य द्रष्टा अतः अथर्वाङ्गिरसः इति संयुक्तं नाम। अथर्वाङ्गिरसोः विषये गोपथब्राह्मणे एषा कथा- ब्रह्मा सृष्टिनिर्माणार्थं तपोऽतपत्। एकदा जले ब्रह्मणः वीर्यस्य स्खलनम् अभवत्। तस्मात् भृगुः उत्पन्नः। स्वस्य पितुः दर्शनार्थं व्याकुलाय भृगवे आकाशवाण्या कथितम्- “हे अथर्वन् तिरोभूतस्य स्वपितुः ब्रह्मणः अन्वेषणम् अस्मिन्नेव जले कुरु।” तदाप्रभृति एतस्य भृगोः नाम अथर्वा इति जातम्। पुनश्च तस्मिन्नेव जलेन आवृतस्य वरुणशब्दवाच्यब्रह्मणः अङ्गेभ्यः रसाः प्राप्तवन्। तेभ्यः उद्भूतः ऋषिः अङ्गिराः (अङ्गिरस) नाम्ना प्रसिद्धिं गतः। ब्रह्मा तौ उभावपि तपःकरणार्थम् आदिष्टौ। तयोः तपःप्रभावात् विंशतिसङ्ख्याः अथर्वणः अङ्गिरसः च ऋषयः उत्पन्नाः। तेषां माध्यमेन ब्रह्मा तेषां मन्त्राणां दर्शनं कृतवान् तेषां संहिता अथर्वाङ्गिरसः इति नाम्ना प्रसिद्धा अभवत्। अथर्वा इति भृगोरेव अपरं नाम। अतः एषः वेदः भृग्वङ्गिरसः इति नाम्नापि ज्ञायते। केषाञ्चन विदुषां मते अथर्वा शान्तिकपौष्टिककर्मणां मन्त्राणां द्रष्टा तथा च अङ्गिराः अभिचारमन्त्राणाम्। अतः एतत् संयुक्तं नाम। तथापि नैषः तर्कः युक्तियुक्तः यतः यद्यपि अभिचारमन्त्राः अथर्ववेदे सन्ति तथापि तेषां सङ्ख्या न्यूना। अथर्ववेदे अधिकप्रमाणेन मन्त्राः आध्यात्मिकविषयसम्बद्धाः सन्ति।

३) ब्रह्मवेदः- एतस्य नाम्नः

पृष्ठतः कारणत्रयम्-

अ) यज्ञे अनिष्टनिवारणं, प्रायश्चित्तविधिद्वारा त्रुटिनिवारणं, यज्ञानुष्ठानस्य क्रमे अन्येभ्यः ऋत्विग्भ्यः अनुज्ञादानं एतानि ब्रह्मानामकस्य ऋत्विजः कार्याणि। यज्ञस्य नियन्त्रणकर्ता सः प्रमुखः पुरोहितः। सः एतस्य वेदस्य ऋत्विक्। अतः एतस्य ब्रह्मवेदः इति नाम भवति।

आ) सृष्टेः मूलकारणस्य ब्रह्मणः विषये दार्शनिकचिन्तस्य प्राधान्यात् एषः ब्रह्मवेदः इति कथितः। अस्मिन् विभिन्नस्थलेषु विराट्, ब्रह्म, स्कम्भब्रह्म, उच्छिष्टब्रह्म, ब्रह्मौदनः, ईश्वरः जीवात्मा, प्राणः इत्यादीनां विवेचनं प्राप्यते।

इ) अस्य वेदस्य ८८४ मन्त्राः ब्रह्मा-नामकेन ऋषिणा दृष्टाः अतः ब्रह्म-ऋषिणा महत्सङ्ख्यया मन्त्राणां द्रष्टृत्वात् ब्रह्मवेदः इति नाम अस्ति।

४) क्षत्रवेदः- अथर्ववेदे राजकर्मसम्बद्धानि बहूनि सूक्तानि उपलभ्यन्ते। राजशासनं क्षत्रियाणां कर्म। अतः क्षत्रकर्मप्रतिपादनात् एषः क्षत्रवेदः इत्यपि उच्यते।

५) भिषग्वेदः- विभिन्नाः शरीरव्याधयः तथा च तेषां निवारणार्थम् औषधीनाम् उल्लेखात् एषः भिषग्वेदः इति संज्ञाम् आवहति।

-श्री अभिजित् तोडकरः

हिमसंस्कृतवार्ता: 26 अगस्त

|| श्रीरामायणकथा ||

उत्तरकाण्डम्! (पञ्चत्रिंशः सर्गः)

सीतापवादश्रवणे लक्ष्मणं प्रति

रामस्य सीतावर्जनार्थम् आदेशः

तदानीं तत्र विजयः, मधुमत्तः, काश्यपः, मङ्गलः, कुलः, सुराजिः, कालियः, भद्रः, दन्तवक्रः, सुमागदः इत्येते विचक्षणाः राजानं परितः उपविश्य परिहाससमन्विताः कथाः कथयन्तः महात्मनः राघवस्य मनोरञ्जनं कुर्वन्ति स्म। ततः कस्याञ्चित् कथायां राघवः समभाषत, हे भद्र!नगरे विषयेषु काः कथाः वर्तन्ते? विशेषतः पौराः जानपदाः जनाः माम् आश्रितानि कानि वदन्ति? सीताम् उद्दिश्य लक्ष्मणं भरतं वा शत्रुघ्नम् उद्दिश्य मातरं कैकेयीं च उद्दिश्य किं वदन्ति? रामेण एवमुक्तः भद्रः प्राञ्जलिः अब्रवीत् हे राजन्! पुरवासिनां तु शुभाः कथाः वर्तन्ते। परन्तु हे सौम्य! दशग्रीववधार्जितं विजयम् आश्रित्य स्वपुरे पौराः विविधाः कथाः कथयन्ति। भद्रेण एवमुक्तः राघवः वाक्यम् अब्रवीत् हे भद्र! पुरवासिनः यानि शुभानि अशुभानि वाक्यानि वदन्ति तानि सर्वाणि निर्भयः भूत्वा

यथातत्त्वं ब्रूहि।

राघवेण एवमुक्तः सः भद्रः प्राञ्जलिः महाबाहुं रामम् अब्रवीत् हे राजन्! पौराः वनेषूपवनेषु आपणेषु मार्गेषु यत् शुभाशुभं कथयन्ति तत् शृणु! रामः यत् समुद्रे दुष्करं सेतुबन्धनं कृतवान् तत् पूर्वकैः सदानवैः कैश्चिद्देवैरपि अश्रुतम्। दुराधर्षः रावणश्च सबलवाहनः हतः। तेन रामेण राक्षसैः सह ऋक्षाः वानराश्च वशं नीताः। युद्धे रावणं हत्वा अमर्षं पृष्ठतः कृत्वा सीतामाहृत्य स्वगृहं पुनरानयत्। तस्य हृदये कीदृशं सीतासम्भोगं सुखं विद्यते? पुरा तु रावणेन अङ्कमारोप्य बलात् सीता हता। तेन रावणेन पुरीं लङ्कां नीतां सीतां राक्षसानां वशम् आपन्नां रामः कथं न कुत्सयते? यथा राजा कुरुते प्रजाश्च तम् अनुवर्तन्ते। अतः अस्माकमपि पत्नीषु सहनीयं भविष्यति। हे राजन्! पुरवासिनः एवं नगरेषु सर्वेषु जनपदेषु च बहुविधा वदन्ति। भद्रस्य एवं भाषितं श्रुत्वा राघवः सुहृदः सर्वान् अब्रवीत् - भद्रः यद् वदति तत् सत्यं किं भवन्तः मां वदन्तु। ततः ते सर्वे शिरसा प्रणम्य अब्रुवन् हे राजन्! भद्रः यद् वदति तत् सर्वं सत्यम् इत्यत्र संशयः नास्ति। ततः तेषां सर्वेषां समुदीरितं वाक्यं श्रुत्वा राघवः तदा तान् वयस्यान् व्यसर्जयत्।

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः
pradipnath997@gmail.com

मातः नु मामिके शिम्लातः क्वाऽऽस्ते चम्बा विदूरा किमास्ते रे (Sanskrit Version of Himachali song- माई नि मेरिये शिमले दी राहें")

मातः नु मामिके शिम्लातः क्वाऽऽस्ते
चम्बा विदूरा किमास्ते रे//चम्बा दूरे कियद् रे/हाय
चम्बा विदूरा किमास्ते रे
(मातः नु मामिके शिम्लातः दूरे,चम्बा दूरे कियद् हाय/रे)
मातः नु मामिके शिम्लातः क्वाऽऽस्ते
चम्बा विदूरा किमास्ते रे चम्बा विदूरा किमास्ते रे -- (००)
शिम्ले न वस्ता कसुल्यां न वस्ता
शिम्ले न वस्ता कसुल्यां न वस्ता
चम्बे चलिता न्वहं रे,चम्बे चलिता न्वहं रे
मातः नु मामिके शिम्लातः क्वाऽऽस्ते
चम्बा विदूरा किमास्ते रे चम्बा विदूरा किमास्ते रे -- (०१)
प्रेम अकुर्वं विदूरे विदूरे ए ए ए
प्रेम अकुर्वं विदूरे विदूरे दृग्-दोषता मे अभूद् रे
दृग्-दोषता मे अभूद् रे
मातः नु मामिके शिम्लातः क्वाऽऽस्ते
चम्बा विदूरा किमास्ते रे चम्बा विदूरा किमास्ते रे
मातः नु मामिके शिम्लातः क्वाऽऽस्ते
चम्बा विदूरा किमास्ते रे,चम्बा विदूरा किमास्ते रे
रचयिता - डॉ. रुरुकुमारमहापात्रः (अध्यापकः)
राष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, तिरुपति:

श्रीगरीबदासीयसाधुसंस्कृतमहाविद्यालये दीपप्रज्वलनेन वैदिकमन्त्रजपेन च संस्कृतदिवसे सुन्दरः कार्यक्रमः आयोजितः, सहैव शोभायात्रा सुसम्पन्ना

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुलदीपमैन्दोला हरिद्वारम् 26 अगस्त। रविवासरे संस्कृतसप्ताहस्य अवसरे आयोजितैः विविधैः संस्कृतकार्यक्रमैः सह संस्कृतशोभायात्रायाः सह श्रीगरीबदासीयसाधुसंस्कृतमहाविद्यालयस्य सभागारस्य जगजीतपुरकङ्कलस्य हरिद्वारस्य सभागारे दीपप्रज्वलनेन वैदिकमन्त्रजपेन च सुन्दरः कार्यक्रमः आयोजितः। कार्यक्रमस्य अध्यक्षः महाविद्यालयस्य प्राचार्यः डॉ. प्रेरणा गर्गः तथा कार्यक्रमस्य मुख्यातिथिः गंगासभासचिवः उज्ज्वलपण्डितः भारतीयजनतापार्टीतिदलोपाध्यक्षः तथा महाविद्यालयस्य शिक्षकाणां माध्यमेन कार्यक्रमस्य आरम्भः सञ्जातः। सप्ताहे कार्यक्रमे संस्कृतविषये चर्चा, अनुभवकथनम्, संस्कृते गीतानि श्लोकान् च पाठयित्वा सम्भाषणं च छात्रैः कार्यान्वितम् कृतम्। कार्यक्रमे मुख्यातिथिः उज्ज्वलपण्डितः संस्कृतेरेव संस्कृतम् अस्माकं धरोहरः विषयेस्मिन् बलं दत्तवान् तथा च संस्कृतस्य रक्षणाय, प्रचाराय च सम्पूर्णं जनमानसं सर्वात्मना, मनसा, धनेन च अग्रे आगन्तुम् आह्वानं कृतवान्। अस्मिन् एव क्रमे आचार्यः केशवदत्तबलियानी इत्यनेन संस्कृतस्य माध्यमेन मञ्चस्य संचालनं कृतम्। महाविद्यालयस्य सर्वे शिक्षकाः छात्राणां कृते आशीर्वादं दत्तवन्तः। डॉ. डंबरप्रसादपौडेलः, आचार्यः श्यामकांतचापागाई, मुकेशपाराशरः, रामनरेशशर्मा, दुर्गादत्तजोशी, प्रियदर्शिनी ओली शिवमजोशी नमनजोशी अनिलः दक्षः ध्रुवः दीपकश्चादयः कार्यक्रमे उपस्थिताः आसन्।